

Η Ιερά Μονή Βατοπαιδίου δωρίζει καμπάνα σε

Στο

πρώτο μισό της δεκαετίας του 1900 η Λιαρίγκοβη (σήμερα Αρναία) μετά από πολυετή προσπάθεια πέτυχε την ανοικοδόμηση ενός λαμπρού εξωκκλησίου στα βόρεια του οικισμού της τιμώντας την αγία Παρασκευή. Ενώ η εκκλησία είχε περατωθεί κτιριακά, μια από τις ελλείψεις της ήταν μια καμπάνα, για την οποία η Επιτροπή Ανοικοδόμησης απευθύνθηκε στο Άγιον Όρος, ώστε να υπάρξει οικονομική ενίσχυση. Η Μονή Βατοπαιδίου αποφάσισε τότε να δωρήσει στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής καμπάνα 28 οκάδων προκαλώντας τον ενθουσιασμό των Λιαριγκοβινών σε μια περίοδο, κατά την οποία διεξαγόταν ο αγώνας εναντίον του Βουλγαρισμού.

Τα γεγονότα δημοσιεύονται στο περιοδικό ΑΡΝΑΙΑ (τεύχ. 103, Απρίλιος-Ιούνιος 2014) και έχουν ως πηγή αρχαικό υλικό, που εντοπίστηκε στη Μονή Βατοπαιδίου.

Ἡ δωρεά τῆς καμπάνας τοῦ ἐξωκκλησίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἀπὸ τῆ Μονῆ Βατοπαιδίου (1905)

Τοῦ Κωνσταντίνου Θ. Χιούτη, θεολόγου

Ἡ Μονὴ Βατοπαιδίου ἀποτελεῖ ἓνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς φιλόνητης στάσης, πού ἐπέδειξε ὁ μοναχισμὸς τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὸς τὶς κοινότητες τῆς Χαλκιδικῆς κατὰ τὴν ὀθωμανικὴ περίοδο. Σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὰ χριστιανικὰ κριτήρια, σὲ αὐτὴ τὴ στάση συνηγόρησε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἓνα τμῆμα τῆς βατοπαιδινῆς ἀδελφότητος εἶχε καταγωγὴ ἀπὸ τὴ Χαλκιδική. Τεκμήρια αὐτῆς τῆς πρακτικῆς ἀποτελοῦν τὰ κατάστιχα ληψοδοσίας καὶ ἡ ἀλληλογραφία τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου, ὅπου διασώζονται ἀναφορὲς σὲ συνδρομὲς πρὸς τὶς κοινότητες τῆς Χαλκιδικῆς, οἱ ὁποῖες ἀγωνίζονται νὰ ἀνεγείρουν ἐκκλησίες καὶ ἐκπαιδευτήρια ἢ νὰ ὑδροδοτήσουν ὀργανωμένα τοὺς οἰκισμοὺς τους.

Στὸ ξεκίνημα τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἡ Λιαρύγκοβη (σήμερα Ἄρναϊα) εἶχε τεθεῖ ἀντιμέτωπη μὲ τὴν ὑλοποίηση ἑνὸς ἐγχειρήματος, πού συνεχῶς ἐβρίσκε προσκόμματα: τὴν ἀνοικοδόμησι τοῦ Ἁγίου Παρασκευῆς στὰ βόρεια τοῦ οἰκισμοῦ. Οἱ ἐνέργειες εἶχαν ξεκινήσει τὸ 1895, ὅταν ἡ τοπικὴ κοινότητα εἶχε ἐκλέξει εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἀνοικοδόμησις, ἀλλὰ διάφοροι παράγοντες δὲν εὐνόησαν τὸ ἔργο μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπάρχει κωλυσιεργία καὶ στὸ ἀνώτατο ἐπίπεδο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ ἀποσπάσει τὸ σχετικὸ αὐτοκρατορικὸ διάταγμα (φερμάνι) ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη¹.

Τὸ 1902 ὁ ἔρανος πού ἐγίνε στὴ Λιαρύγκοβη, γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ οἰκονομικὰ τὸ ἔργο τῆς ἀνοικοδόμησις, ἔδειξε ὅτι ἡ τοπικὴ κοινωνία πίεζε γιὰ τὶς ἐξελιξίσεις – πρὶν ἀκόμη τεθεῖ ὁ θεμέλιος λίθος - καὶ ἔδινε τὸ ἐρέθισμα νὰ ἀκολουθηθεῖ ἐπιπρόσθετη οἰκονομικὴ ἀρωγὴ καὶ ἀπὸ ἄλλους χώρους. Ἔτσι, μὲ τὴν ἔκδοσι τοῦ φερμανίου τῆς ἀνοικοδόμησις (1903) ἀπεσταλμένοι τῶν Λιαρύγκοβινῶν περιέτρεξε τὶς μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους ζητώντας ἀπὸ αὐτὲς νὰ συνδράμουν τὴν ἀνοικοδόμησι τοῦ ἐξωκκλησίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, πού ἄρχισε νὰ οἰκοδομεῖται τὸν Αὐγούστου τοῦ 1903 καὶ ὀλοκληρώθηκε κτιριακὰ τὸ 1906 μὲ τὴν κατασκευὴ τῆς στέγης.

Ἡ περάτωσι τῶν οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν, ὁμως, δὲν ἀποτελεῖ καὶ ταυτόχρονη ὀλοκλήρωσι τοῦ ἔργου. Μπορεῖ ἡ τοιχοποιία νὰ κατασκευάσθηκε πρῶτη (1905), ἀλλὰ ἡ ἐκκλησία εἶχε ἀνάγκη ἐμπλουτισμοῦ ἀντικειμένων, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐργάστηκαν οἱ ἀρμόδιοι ἐπίτροποι πραγματοποιώντας νέους ἐράνους ἢ δανειζόμενοι.

Οἱ Βατοπαιδινὸι μοναχοὶ παρέμειναν κοντὰ σὲ αὐτὴ τὴν προσπάθεια σὲ κάθε περίπτωσι. Τὸ 1903 εἶχαν προσφέρει τὸ σημαντικὸ ποσὸ τῶν 500 γροσίων, ὅταν ὁ ἱερέας Ἄγγελος Κοσμαρᾶς περιόδευε τὴ χερσόνησο τοῦ Ἁθῶ ζητώντας οἰκονομικὴ στήριξι γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς ἐκκλησίας. Τὸ 1910 πλήρως ἀνὸ τὸν ὑλοτόμο μαστρο - Ἠλία 150 γρόσια γιὰ τὴν ξυλεία(;) τοῦ τέμπλου καὶ τὸ 1905 ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὴν καμπάνα τοῦ ἐξωκκλησίου².

Στὴν τελευταία περίπτωσι συναντοῦμε καὶ πάλι τὸν ἱερέα Ἄγγελο Κοσμαρᾶ ὡς ἐξουσιοδοτημένο τῆς ἐπιτροπῆς ἀνοικοδόμησις τῆς ἐκκλησίας προφανῶς ἐξαιτίας τῶν γνωριμιῶν του μὲ τοὺς Ἁγιορεῖτες καὶ τοῦ δυναμικοῦ χαρακτήρα του. Στὸ ἀρχεῖο τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου σώζεται ἐπιστολὴ τῆς Ἐπιτροπῆς, μὲ τὴν ὁποία ἐξουσιοδοτεῖται ὁ οἰκονόμος π. Ἄγγελος, «ὅπως ἐξαιτήσῃται κώδωνα

Ἡ σφραγίδα τοῦ 1900 τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς σὲ ἐπιστολὴ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνοικοδόμησις (1905, Ἀρχεῖο Μονῆς Βατοπαιδίου).

(καμπάναν) διά τόν ὄσον οὐπω περατούμενον Ἱ. Ναόν τῆς Αγ. Παρασκευῆς καί ἀποδεχθῆ τοῦτον ἐξ ὀνόματος ἡμῶν καί τῆς Κοινότητός μας»³.

Ἀπό τό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς συνάγεται ὅτι ὁ Λιαριγκοβινός ἀπεσταλμένος ἦταν ἐντεταλμένος νά ἐπισκεφτεῖ τίς ἀγιορειτικές μονές, γιά νά πετύχει τή δωρεά μίας καμπάνας. Στή Βατοπαιδίου τό αἴτημα βρήκε ἄμεση ἀνταπόκριση καί αὐτό θεωρήθηκε μεγάλη ἀνακούφιση, προφανῶς καί ἐπιτυχία τοῦ παπᾶ-Αγγέλου, ὁ ὁποῖος ἐπιστρέφοντας στή Λιαριγκοβη διηγήθηκε τό «*ιστορικό τῆς ἀπόφάσεως*» μέ μεγάλο ἐνθουσιασμό⁴.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1905 ἡ ἐπιτροπή ἀνοικοδόμησης τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἔστειλε δύο ἐπιστολές στή Μονή Βατοπαιδίου, γιά νά ἐκφράσει τίς εὐχαριστίες τῆς γιά τή δωρεά. Ἐνῶ ἡ πρώτη ἐπιστολή ἀπευθύνεται στούς ἐπιτρόπους τῆς Μονῆς, ἡ δευτέρα ἀποστέλλεται εἰδικά στόν ἱεροδιάκονο Ἄνθιμο, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ἰδιαίτερες σχέσεις μέ τούς κατοίκους τῆς περιοχῆς, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν ἀλληλογραφία του.

Καί οἱ δύο ἐπιστολές ἔχουν κοινή θεματολογία. Σέ αὐτές ἐκφράζονται οἱ εὐχαριστίες τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τή δωρήτρια Μονή καί γίνεται εἰδική μνεία στήν «*ἱστορία*» τῆς ἀπόφασης νά δωρίσει ἡ Μονή τήν καμπάνα. Δέν γνωρίζουμε ποῖο εἶναι αὐτό τό ἱστορικό τῆς ἀπόφασης, πού τόσο ἐντυπωσίασε τήν Ἐπιτροπή μαθαίνοντάς το ἀπό τόν παπᾶ-Ἄγγελο. Πιθανόν νά ἐμπλέκονται καί ἐθνικοί λόγοι, ἐπειδή ὅλα αὐτά συμβαίνουν τήν ἐποχή τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα. Εἶναι ἄραγε τυχαῖο πού στήν ἐπιστολή πρὸς τούς Βατοπαιδινούς ἐπιτρόπους γίνεται λόγος ὅτι ἡ καμπάνα «θά διαλαλή ὅτι ἡ Ἑλληνική Ἱ. Μ. Μονή Βατοπαιδίου δέν ἄφησε μίαν Ἑλληνικήν Κοινότητα νά ἐξαιτῆται παρ' ἄλλων ἓνα κώδωνα!»⁵; Παρόμοια ἀναφορά ὑπάρχει καί στήν ἐπιστολή πρὸς τόν ἱεροδιάκονο Ἄνθιμο, ἡ ὁποία δέχεται ὅτι ἡ δωρεά «δέν προέρχεται ἀπό ἀλλοεθνή Μονήν, ἀλλά ἀπό Ἑλληνικήν καί δὴ τήν τοῦ Βατοπαιδίου, μεθ' ἧς ἡ Κοινότης μας συνδέεται δι' ἀρίστων ἀναμνήσεων»⁶.

Οἱ ἐπιστολές αὐτές τῶν Λιαριγκοβινῶν παραδόθηκαν στή Μονή Βατοπαιδίου λίγο πρὶν ἀπό τήν πανήγυρη τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (26 Ἰουλίου), ὅταν ἀποστολή τους πῆγε στή Μονή, γιά νά παραλάβει τήν καμπάνα.

Σήμερα ἡ καμπάνα αὐτή δέν κοσμεῖ τό (ἀνακαινισμένο) κωδωνοστάσιο τοῦ ἐξωκκλησίου τῆς Ἀρναίας. Εἶναι ἀγνωστο πότε καί γιά ποιά αἰτία ἡ καμπάνα ἔχει ἀντικατασταθεῖ ἀπό μία νεότερη. Ὡστόσο μάρτυρας τῆς παρουσίας τῆς καί τῆς σύνδεσής τῆς μέ τή θρησκευτική ζωὴ τοῦ τόπου εἶναι οἱ προαναφερθεῖσες ἐπιστολές καί τὰ λογιστικά βιβλία τῆς Βατοπαιδίου, πού μνημονεύουν ὅτι ἡ καμπάνα αὐτή ἦταν βάρους 28 ὀκάδων καί εἶχε κοστῖσει στή Μονή 700 γρόσια⁷.

1. Γιά τήν ἱστορία τοῦ ἐξωκκλησίου βλ. ἀναλυτικά στό Δ. Κύρου, «Τό ἐξωκκλήσι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀρναίας (Ἀπό τό ξύλινο παράπηγμα τοῦ 1880 στό πέτρινο περικαλλές οἰκοδόμημα τοῦ 1903-1904)», περ. Ἀρναία, τεύχ. 100 (Ἰούλιος - Σεπτέμβριος 2013), σσ. 11-28.

2. Κ. Χιούτης, «Οἰκονομική ἀρωγή τῶν μονῶν Ξηροποτάμου καί Βατοπαιδίου σέ ἐκκλησίες καί σχολεῖα τῆς Χαλκιδικῆς (1835-1924)», Χρονικά τῆς Χαλκιδικῆς 48-49 (2003), σ. 125.

3. Ἀρχεῖο Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἐπιστολή τῆς ἐπιτροπῆς ἀνοικοδόμησης τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (Λιαριγκοβη, 12 Ἰουνίου 1905). Τήν ἐπιστολή ὑπογράφουν ὡς μέλη τῆς ἐπιτροπῆς οἱ: Β. Α. Σαραφιανός, Κ. Ἀποστολοῦδας, Κ. Καραλιόλιος καί Ἱ. Ν. Κοτσάνης.

4. Ἀρχεῖο Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἐπιστολή τῆς ἐπιτροπῆς ἀνοικοδόμησης τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς πρὸς τούς ἐπιτρόπους τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου (Λιαριγκοβη, 21 Ἰουλίου 1905).

5. Ἀρχεῖο Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἐπιστολή τῆς ἐπιτροπῆς ἀνοικοδόμησης τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς πρὸς τούς ἐπιτρόπους τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου (Λιαριγκοβη, 21 Ἰουλίου 1905).

6. Ἀρχεῖο Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἐπιστολή τῆς ἐπιτροπῆς ἀνοικοδόμησης τῆς ἐκκλησίας Ἁγίας Παρασκευῆς πρὸς τόν ἱεροδιάκονο Ἄνθιμο Βατοπαιδινό (Λιαριγκοβη, 21 Ἰουλίου 1905).

7. Κ. Χιούτης, «Οἰκονομική ἀρωγή τῶν μονῶν Ξηροποτάμου καί Βατοπαιδίου σέ ἐκκλησίες καί σχολεῖα τῆς Χαλκιδικῆς (1835-1924)», ὁ.π.